

לעילוי נשמת

הר"ר יוסף וולף ז"ל ברך מנדל הי"ד ת.נ.צ.ב.ה.

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם האשה החשובה רודפת צדקה וחסד מרת **ורדה שניצר** ע"ה ב"ר מאיר ד"ל ת.נ.צ.ב.ה.

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגנדי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ח ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה וחטי יזסר

גליון מס' 354

פסחים מ"ז-נ"ג

בס"ד, ה' אדר תשס"ו

השבוע בגליון

- ♦ בית המרזח שינו את המצב
- ♦ מכירת חמץ פרטית
- ♦ נסע לארצות הברית והגיע לצרפת - חייב
- ♦ ביו"ט שני?

♦ תולדות מכירת החמץ לגוי

- ♦ בישול לגוי ביום טוב
- ♦ לאכול כדי להנצל מאיסור
- ♦ יום טוב שני בארץ ישראל היתכן!?
- ♦ מילה שלא בזמנה

רבה העוסק

התפילה

מחבר הספר "עמודי אור", הגאון רבי יחיאל העליר זכר צדיק לברכה, חותם את הקדמתו לספרו בכינוי הבא:

"העלוב, יחיאל העליר במוהר"ר אהרן".

היו גדולי ישראל נוספים שבענותנותם כינו את עצמם "העלוב". אך על הגאון רבי יחיאל העליר זצ"ל, מסופר מעשה נורא ומרטיט כל לב, שבגינו כינה את עצמו "העלוב".

אבי אמו, היה יהודי תורני, גביר עשיר ומכובד, שזכה לבת כלילת המעלות, רבקה שמה, אשר ניחונה בכל מדה נכונה. הנהגותיה, מידותיה ותוארה, היו לשם דבר, ובהגיעה לפירקה ידעו הכל, כי לה יאה חתן מובחר שבמובחרים.

שדכנים רקמו חלומות, שדכנים צעירים תיארו לעצמן את הפרסום לו יזכו אם הן יהיו אלה שיזכו לשדך את בת הגביר, אך מתי מעט אנשים חרשו רעה, עינם צרה היתה בטובתו של הגביר ובבתו.

יוציאו האנשים הללו את דבת בת הגביר רעה. טרחו ועמלו בני הבלעל וביססו את אישומם במיני טעדיק, ראיות, סימוכין, עדי שקר ועוד מרעין בישין, עד שהכל "ידעו" כי אירע מה שאירע.

אך אתמול התדפקו על דלתות אביה שדכנים למכביר, ועתה ישבה בת הגביר בשמונה, בודדה מאין רואה, נבוכה ומדוכאת.

שדכן ממרחקים כי בא אל העיירה במטרה לעשות את עסקת חייו, מיד דווח כי לא טובה היא השמועה, ויטב את פניו אחורנית ויברח כלעומת שבא.

חלפו עברו לחן השנים. היא בגרה, הוריה הזדקנו משנים ומצער, ובמלאת לה שלושים שנה, עדיין יושבת היתה בבית הוריה וממתינה.

ביום מן הימים ביקש אביה לשוחח עמה. **פניו** נכלמו בדברו עמה, ומלכתחילה ביקש, כי לא תדחה אותו על הסף, אלא תסכיח לשמוע את

דף מז'א לכם ולא לנכרים

בישול לגוי ביום טוב

היה זה באחד ממועדי ישראל, כך מספרת השמועה.

גאון צעיר שב לביתו מן התפילה ונוכח באשתו השוקדת על הכנת שני תבשילים, האחד עבור סעודת החג, והתבשיל השני עבור רוקח העיירה, נכרי שעבורו הכינה את מיני המרקחת להם היה זקוק.

לאכול כדי להנצל מאיסור: מיד העמיד הגאון את רעייתו על הטעות, שהרי בגמרא מפורש, כי לא הותר בישול ביום טוב אלא לצורך ישראל ולא לצורך נכרי, ומיד הסתפק בינו לבין עצמו, שמה ניתן להתיר את האיסור על ידי נתינת המאכל ליהודי שיאכלנו.

האם בכך "מתקנים" את האיסור שנעשה, בבישול מאכל ביום טוב עבור נכרי?

שאלה זו כותב הגאון רבי אליעזר מנחם מן שך זצ"ל בספרו "אבי עזרי" (הלכות יום טוב פרק א' הלכה ט"ו): אדם המבשל בשגגה ביום טוב לצורך גוי, האם הוא חייב לאכול את התבשיל כדי להנצל מן האיסור? יודעי דבר טוענים, כי ספק זה נולד במשפחתו (הסיפור מובא במבטקשי תורה, ספר זכרון להגרש"ז אויערבאך זצ"ל, בהלי יו"ט ח"א עמ' קכ"א).

לאחר החג, ישב הגראמ"מ שך זצ"ל ופלפל ארוכות בסוגיה סבוכה במסכת מנחות, ממנה ניסה להוכיח, כי אכן ניתן לתקן את המעשה על ידי אכילת המאכל.

בעלותו לארץ ישראל, נזדמן לידיו ספרו של ה"מאירי" על גמרתנו, אשר לא היה נגיש בחוץ לארץ, וממנו מוכח, כי אכן, אכילת המאכל על ידי יהודי מתקנת את האיסור, כדלהלן.

לומדי הדף היומי מתוודעים השבוע למחלוקת רבה ורב חסדא לגבי "הואיל". רבה סובר, כי רשאי אדם לבשל ביום טוב ככל שיחפוץ, "הואיל וחזי לאורחים". כלומר, האוכל ראוי לאורחים, אם יבואו, ולפיכך אין זה נחשב כמעשה שאינו נחוץ לצורך יום טוב. רב חסדא חולק וסובר, שלא אומרים "הואיל וחזי לאורחים", אלא יש לו אורחים - יבשל ואם אין לו אורחים - לוקה!

ה"מאירי" כותב, כי לדעת רב חסדא, אם לבסוף הגיעו אכן אורחים, אין המבשל לוקה, לפי שלמעשה הבישול נחוץ לצורך יום טוב. הרי לנו, כי ניתן גם ניתן "לתקן" איסור. מעתה, מסיים בעל ה"אבי עזרי" זצ"ל, "ואם כן, גם לדידן, שבישלו בשוגג לנכרי, להנצל מאיסור תורה מחוייב הוא לאכול". ונעיין עוד ב"אמרי בינה" הלכות יום טוב סי' ג' שציין ב"אבי עזרי" שם לגבי מלאכה בשבת, שלבסוף היה בו הצלת נפשות.

דף מז'א שני ימים טובים של ראש השנה

יום טוב שני בארץ ישראל היתכן!?

גמרתנו מחשבת את הזמן הארוך ביותר שלחם הפנים שהה מעת אפייתו עד עת

עילוי נשמת

הר"ר **שמואל יצחק הלוי גרוס** ז"ל

ב"ר שלום ז"ל

נלב"ע ה' אדר תשס"ג

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

עילוי נשמת

הר"ר **שמואל זיינביל פרושינובסקי** ז"ל

ב"ר דוד ז"ל נלב"ע ח' אדר תשמ"ב

וזוגתו מרת **חיה ציפורה** ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחו ע"י משפ' פרי - ניו גרסי ומשפ' רשף - גבעתיים

עילוי נשמת

הר"ר **אהרון וינברג** ז"ל

ב"ר גרשון ז"ל

נלב"ע ז' אדר ב' תשל"ג

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידינו הר"ר **מנחם וינברג** ומשפ' בני ברק

נר ה'

נשמת אדם

לעילוי נשמת **א"מ הר"ר אברהם נח ליפסקר** ז"ל ב"ר יצחק מאיר יהודה הלוי ז"ל נלב"ע ו' אדר תשנ"ח

א"מ מרת שרה ליפסקר ע"ה ב"ר חיים יוסף זלובסקי ז"ל נלב"ע כ"א שבט תשנ"ט

ת.נ.צ.ב.ה.

אכילתו. בדרך כלל, נאפה לחם הפנים ביום שישי ונאכל בתום השבוע הבא, בשבת ובמוצאי שבת. אם חל יום טוב ביום שישי, נאפה הלחם ביום חמישי, ואם חל ראש השנה בימים חמישי ושישי, נאפה לחם הפנים ביום רביעי.

רש"י (ד"ה "שני ימים") מסביר, כי בכוונה תחילה כתבה הגמרא אפשרות של שני ימי ראש השנה שחלים בימים חמישי ושישי, ולא ציינה אפשרות שחלו שנים ימים טובים של יום טוב אחר, למשל, שני ימים טובים של יום טוב של סוכות, מפני ש"בזמן לחם הפנים, לא היו שני ימים טובים של גלויות". כלומר, בתקופה בה הוקרב לחם הפנים, לא נהגו שני ימים טובים של גלויות, ורק ראש השנה נהג יומיים גם בארץ ישראל.

מדבריו הללו של רש"י, הוכיח התשב"ץ מהי היא דעתו לגבי מחלוקת ראשונים מפורסמת, כדלהלן.

מילה שלא בזמנה: הלכה היא במשנה (שבת קלא), כי ברית מילה שלא בזמנה, אחר היום השמיני, אינה דוחה לא שבת ולא יום טוב, המשנה מציינת, כי אפילו יום טוב שני של ראש השנה, אינו נדחה מפני מילה שלא בזמנה.

רבותינו הראשונים נחלקו, אם המשנה נקטה את יום טוב שני של ראש השנה בדווקא, שרק בו אין עורכים מילה שלא בזמנה, או שמא כך הוא דינם של כל ימי יום טוב שני, שאין עורכים בהם ברית מילה.

צדדי המחלוקת הם, האם דוחה יום טוב שני של ראש השנה את המילה, מפני שאמרו חכמים (ביצה דא, "שולחן ערוך" או"ח סי' ת"ר), ששני הימים של ראש השנה קדושה אחת היא שחוברה למקשה אחת עם יום טוב ראשון של ראש השנה שקדושתו מן התורה, לעומת יתר ימי יום טוב שני. הרמב"ם פוסק, כי דווקא יום טוב שני של ראש השנה דוחה מילה שלא בזמנה והרא"ש חולק וסובר, כי כל יום טוב שני דוחה מילה שלא בזמנה, וכן פסק ה"שולחן ערוך" (יו"ד סימן רס"ו). אך הש"ך (שם) חולק ופוסק כהרמב"ם.

התשב"ץ הוכיח מדברי רש"י כדעת הרא"ש. שהנה, דין לחם הפנים כדין מילה שלא בזמנה. כשם שמילה שלא בזמנה יש לערוך בהקדם האפשרי, כך יש לאפות את לחם הפנים במועד הסמוך ביותר לשבת קודש. והנה, כאשר גמרתנו אומרת, כי ימי ראש השנה דוחים את אפיית הלחם, רש"י נזקק לפרש, כי הגמרא נקטה ראש השנה דווקא, מפני שבזמן שבית המקדש קיים, אין יום טוב שני אחר נהג. הרי לנו, כי אין כל הבדל בין יום טוב שני של ראש השנה לימים טובים אחרים. משהגענו עד הלום, הבה נתמקד בדבריו של רש"י: "בזמן לחם הפנים, לא היו שני ימים טובים של גלויות".

האם אין הדברים תמוהים ביותר?!

מעולם לא נהגו יום טוב שני של גלויות אלא בחוץ לארץ! וכי רק "בזמן לחם הפנים" לא נהג יום טוב שני בארץ ישראל, וכי היום נהג הוא?! מה כוונת רש"י. כך תמה הגאון בעל "נודע ביהודה" (בצל"ח).

ה"חתם סופר" זצ"ל (שו"ת יו"ד סי' רנ"ב ובחידושי לסוגייתנו) מספר: "כד הוינא טליא [בעודי צעיר לימים. ה"נודע ביהודה" נפטר בשנת תקנ"ג, וה"חתם סופר" נולד בשנת תקכ"ב] בעברי דרך ק"ק פראג זכיתי לראות פני הגאון צל"ח זצ"ל, וילדות היתה בי, והעזתי פני בגאון ז"ל ואמרתיו לו" כי ניתן ליישב את תמיהתו על פי הגמרא במסכת ברכות (סגא) בה מבואר, כי אם רוב חכמי ישראל שוהים בחוץ לארץ, ואין נמצאים גדולים כמותם בארץ ישראל, הרי שחכמי חו"ל מושיבים בית דין וקובעים את החדשים ומעברים את השנים ושולחים שליחים לארץ ישראל להודיעם את קביעת בית הדין. אם מושב בית הדין בחו"ל יהיה רחוק מארץ ישראל, לא יהיה מנוס מלקיים שני ימים טובים בארץ ישראל, מחמת אותה סיבה שנהגו בחו"ל שני ימים טובים של גלויות [משום שעד שנודע להם מתי התקדש החדש, כבר חל החג ולא יודעים היו אם החג היום או מחר, ולפיכך, נהגו שני ימים טובים. ועיי"ש בשו"ת חת"ס בהגהות, שאין צריך אלא כשלא הניח כמותו בארץ ישראל]. עתה מדוייקים להפליא דברי רש"י אשר כתב, כי "בזמן לחם הפנים" לא יתכן שיהיה יום טוב שני בארץ ישראל, מפני שבעת שבית המקדש קיים, לעולם בית הדין הגדול יושב בבית המקדש והוא הקובע את הזמנים..."

ה"חתם סופר" מתאר, כי ה"נודע ביהודה", "נענע לי בראשו" להסכמה, "וישרו דברי בעיני הגאון ז"ל".

את תשובתו בעניין מסיים ה"חתם סופר", כי לאור הדברים מתחזקת ומתבססת ראיית התשב"ץ מדברי רש"י, שכפי שבעבור אפיית לחם הפנים לא היו אופים ביום טוב שני של גלויות, הוא הדין מילה שלא בזמנה, אינה דוחה יום טוב שני של גלויות [ועיי"ש עוד מש"כ בהכרעת הלכה זו].

דף מט"א ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו
תולדות מכירת החמץ לגוי

אחר שעסקנו רבות בדיני חמץ וביעורו, וכמו כן גם בהגדרתו - מהו חמץ - הגיעה העת לסקור את אחד הנושאים המרכזיים בענייני החמץ - מכירת חמץ לנכרי. מתחילה נהגו אבותינו לשרוף את החמץ ולבערו, או להפקיר את החמץ תוך הוצאתו מהבית - כל מיני החמץ ללא הסתייגות. כאשר החמץ היה רב מדי, מכרוהו לגוי - "כל שעה שמוותר לאכול... ומוכר לנכרי" (לעיל כא"א). המכירה נעשתה לצמיתות ככל המכירות, כפי שבגמרא לעיל (גא) מסופר, כי יוחנן חקוקאה נועץ ברבי כדת מה לעשות בחמצו של אדם אחר שהופקד אצלו, והוא יעץ לו "צא ומוכרה בשוק", מכירה רגילה.

כל אשר בפיו: "ראי בתי היקרה. אין לפנינו כל מוצא. הן יודעת את, כי אין כל סיבה שהשנים הבאות יצטנו בחובן טובות ובשורות יותר מן השנים הקודמות להן. מה לך כי תליני בביתי, בתי, עד אשר... אמא ואנא, הביטי, זה כחודש מפציר בי השדכן מוטל, כי אציע בפניך, את... הוא שב אל החדר לאחר שהרגיע את פרך דמעותיו, והציע בפני ביתו, כלילת המעלות, את אהרן, שאפילו ר' אהרן לא התקרא. שוליתו של העגלון, שלא קרא ולא שנה, לא תורה, לא חומש ולא אלף בית. אהרן השולייא.

פעם לא היתה מתקבלת ההצעה אף לא כבדיחה הגונה לפורים. ותשב הנערה והוריה, פני תשעה באב להם, ובלא אומר ודברים הסכימו, כי אין להם אפשרות שלא להסכים.

מבוכות רבות היו מנת חלקם בתקופת האירוסין, ולבקשת את הכלה קוצרה תקופת האירוסין, כדי להתחיל את החיים, יהיה מה שיהיה.

מה שהיה הוא, מורו ורבותי, כי בני הזוג ר' אהרן ומרת רבקה זכו לארבעה בנים גדולים בתורה! אחד מהם הוא הגאון רבי יחיאל העליר, אשר קרא את שם ספרו "עמודי או"ר" על שם הוריו האהובים.

אח נוסף הוא הגאון רבי יהושע העליר, בעל "היחוס יהושעי", ושני אחים נוספים היו רבי ישראל העליר ורבי מנחם העליר, גדולי תורה אף הם.

לימים סיפרה, כי ביום תונתה פרשה לחדר צדדי, התבררה עם עצמה ובכתה בני תמרורים לבראה: **אבינו** שבשמים. הן אתה ידעת, כי שאיפתי אמת להקים בית עם איש גדול בתורה. יודע אתה, כי הייתי מסוגלת לכך, ואך שמועות זדוניות, שאין בהם שום של אמת, הביאוני עד הלום.

אני מתחננת אלך! אם לא זכיתי שבעלי יהיה גדול בתורה, אמא, שאטא, אזכה למנים גדולים בתורה, תלמידי חכמים מובהקים, שאמלא בהם את מנשאתי.

כאשר הוציא בנם הגאון רבי יחיאל העליר זכר צדיק לברכה את ספרו "עמודי או"ר", ויחתום את הקדמתו "העלובי". ללמדנו, כי תורה אינה עוברת בירושה. גם מתוך העלבון והעליבות, יכולה התורה לצמוח בארץ והדר. השאיפות, הדוגמה האישית של ההורים, התפילות, הם הקובעים כיצד ייראה הדור הבא.

ללא ספק, לומדי הדף היומי, המקפידים בכל יום להשתתף בשיעורי תורה, משפיעים על הנפשות הרכות שהם מופקדים על גידולם, כי "טוב תורה מכל סחרה", ובעזרת ה' יזכו לראות את פרי עמלם, גם בגידוליהם ובגידולי גידוליהם.

.....
המעניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת נשנית ללמוד ממה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם את בע"ה בפורום זה.

כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק פקס: 93-67-570-03
mendelson@meorot.co.il
.....
בברכת התורה העורך

מענה לשון

דף מט"א "תינא ר"א בר צדוק אומר: פעם אחת שבת אבני ביבנה, וחל ארבעה עשר להיות בשבת, ובא זבנן ממונה של ר"ג, ואמר: הגיע עת לבער את החמץ, והלכתי אחר אבא וביעורנו את החמץ"

שַׁבַּת בְּשַׁבַּת

את עדותו בנוגע לזמן ביעור חמץ בערב פסח שחל להיות בשבת, פותח ר' אלעזר בר צדוק בלשון זו: "פעם אחת **שבת** אבא ביבנה"... ומפרש רש"י: "שַׁבַּת. נשתתה שם שַׁבַּת אחת". בהערה זו רוצה רש"י להציל את הלומד מטעות בהבנה: אין מדובר כאן במילה - הרווחת יותר - "שַׁבַּת" (ש' פתוחה, ובי' דגושה), שהיא שם **עצם** (= היום השביעי, זמן השביתה), אלא מדובר ב**פעל**: "שַׁבַּת" (ש' קמוצה, וללא דגש בבי'), שפירושו: נח, שהה למשך יום השבת. **פעל** דומה / כיוצא בו / בעל משמעות זהה מצוי להלן באותו עמוד, במשנה הסמוכה: "ההולך... ל**שַׁבּוֹת** שביתת הרשות - יחזור מיד".

כידוע, דמיון זה בין המילים עלול להטעות לא רק בלימוד התלמוד, אלא אף בקריאת התורה. למשל, כשנקרא בפרשת כי תשא על מצות השבת, נקרא בתחילה: "ששת ימים יעשה מלאכה, וביום השביעי **שַׁבַּת** שבתון" (שמות לא/טו) - כאן התורה אומרת, שיום השביעי צריך להיות יום **שַׁבַּת** (שם עצם): יום שביתה ממלאכה ותרגומו: "שַׁבָּא"; ובהמשך (שם יז): "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ,

וביום השביעי שבת וינפש - כאן התורה מספרת, כי ה' שבת ונח ביום השביעי, ותרגמו: "שַׁבְּתִי". בהבחנה לשונית זו, שיש בה גם שינוי משמעות, יש לדקדק בכל ליל שבת בקידוש: בפסוקי "ויכולו" או מצטטים את לשון הכתוב (בראשית ב'): "כי בו שבת מְקַל מְלֶאכֶתוֹ" (= בו נח והפסיק מעשיית מלאכתו; פֵּעַל), ואילו בברכת "מקדש השַׁבָּת" או מברכים את ה', שנתן לנו את יום השבת (ש-עצם): "וַיְשַׁבֵּת קִדְשָׁךְ בְּאַהֲבָה וּבְרַצוֹן הַנְּחַלְתָּנוּ".

להערות ותוספות לפניה הלשונית: frank@geronimedia.net

מנינים

דף מט/ב עם הארץ מותר לקורעו כדג... ומגבי מהגב דוקא

מדוע מגבו דוקא. פשוט ביותר, השיב ה"בני יששכר": אסור להסתכל בפני אדם רשע...

דף מט/ב תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב להוריש את חיבת התורה הגמרא דורשת את הפסוק "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב" - "אל תקרי מורשה אלא מאורסה".

מנינים אנו, כי לא יתכן לגרוס כפשוטו "מורשה", שכן תורה אינה עוברת בירושה. ובשל כך דרשה הגמרא דרש זה.

אך עדיין קשה: אם כן, מדוע לא אמרה תורה באופן ברור: "מאורסה קהילת יעקב", מדוע בחרה בלשון שמאלץ אותנו לדרוש כך?

דרש כאן הגאון רבי ישראל ארנטרוי זצ"ל מלונדון: כי "אירוסין" - מורה על קשר שאינו גמור עדיין, רק קשר של חיבה. הפסוק בא לרמוז לנו, כי אמנם "מורשה" לא שייך בתורה, כי אינה עוברת בירושה, אך יש חלק שכן אפשר להוריש לדורות הבאים: זהו החלק של ה"מאורסה"! אם יש קשר של חביבות לתורה, זה עובר בירושה!! וזו הכוונה: "מאורסה" - עובר ב"מורשה"!

אמנם בתוספתא (פרק ב') מוזכר, כי יהודי שנסע בספינה, רשאי למכור את החמץ לגוי הנוסע עמו ולשוב ולקנותו אחר החג, אולם לא היה הדבר מצוי, כי אם ביורדי ימים. לא עוד, אלא שבראשונים היו שגרסו בתוספתא זו "ובלבד שלא יערים", היינו: שלא ירגיל לעשות כן בכל השנים (ריטב"א ועוד, עיי' תוספתא ראשונים" לתוספתא שם). ברם, ה"בית יוסף" (אור"ח ס"י תמ"ח) פסק, כי מותר הדבר מלכתחילה בכל השנים, אף אם דעתו מראש לשוב ולקנותו "מאחר שמוציאו מרשותו לגמרי", וכן נפסק בשו"ע (שם סעיף ג'). באותן תקופות, החמץ היה לחם וגלוסקאות, קצת 'משקה' ועוד כיוצא בזה, ולא היתה כל בעיה בהוצאתו מן הבית ("המועדים בהלכה", עמ' רצ"ו).

בתי המרזח שינו את המצב: במהלך השנים התמסד עיסוקם העיקרי של היהודים בחכירת בתי מרזח ובתעשיית שיכר משעורים. במצב זה לא ניתן היה להוציא את החמץ מן הבית. ה"ב"ח (ס"י תמ"ח) המתייחס לכך כותב, כי יש להתיר למכור את "כל החמץ שבחדר וגם החדר עצמו", ודבריו הוסכמו בפוסקים שאחריו.

קולא נוספת שנהגו בה היא לגבי קבלת תמורת דמי החמץ מן הנכרי, מאחר שבדרך כלל סירב הקונה הנכרי לשלם את מחיר ה"יין", התירו להסתפק בקבלת ערבון ודמי קדימה מן הנכרי ואת יתרת המחיר לזקוף בחוב, אותו על הקונה לפרוע בעתיד.

בשנים שלאחר מכן התפתח נידון ענף בין גדולי ישראל, על אודות אופן המכירה וצביונה, שתעשה ללא חשש הלכתי, ולפיכך החלו לעשותה בשטר ולחזקה בקניינים נוספים: "כסף", "אגב" ועוד, ואף נתנו למכירה תוקף משפטי של חוקי אותה המדינה בה נעשתה (ראה שו"ת "שיבת ציון" ס"י י"א, שו"ת "חתם סופר" אור"ח ס"י ק"ג, סידור הרב להגרש"ז מלאדי בנוסח המכירה, שו"ת "דברי חיים" ח"ב ס"י ל"ז, ועוד).

מכירת חמץ פרטית: בכל השנים הללו, החל מימי ה"ב"ח, כל אדם מכר את חמוצו לגוי באופן פרטי. גויים היו מצויים בשפע... וגם נוסחי המכירות נדפסו בכל הגדה של פסח. החל מלפני כמאה ושישים שנה, כאשר התרבו שאלות על מכירות שנעשו שלא כדין אם מפני טעויות ואם מפני בורות (כגון, עיי' מג"א ס"י תמ"ח ס"ק ד'), נתקבל המנהג לבצע מכירה כללית על ידי הרב או בית הדין. בני העיר מכרו את חמצם לרב אשר מכרו לגוי. לאחר מכן הונהג כי יתנו בני העיר הרשאה ומינוי שליחות לרב למכור את החמץ לגוי, כפי שנוהגים עד היום הזה.

יש לציין, כי מנהג זה לא התקבל בקלות. רבים התנגדו למכירה הכללית מפני סיבות שונות, אך בפועל התקבלה המכירה בכל תפוצות ישראל, אם כי יש מכירות בהן נהוגים הידורים שונים, כגון, להוסיף שהמכירה תהיה תקפה על פי חוקי הממשלה ואי אפשר יהיה לטעון כי אין לה תוקף מעשי. (ראה עוד, גליון 350, מאמר האם "מכירת חמץ" מבטלת את "ביטול חמץ").

דף נב/א ביישוב לא עבידנא מפני שינוי המחלוקת במדבר מאי נסע לארצות הברית והגיע לצרפת - חייב ביו"ט שני?

שאלה מעניינת שיגר יהודי תושב ארץ ישראל אל הגאון בעל "בצל החכמה" (שו"ת ח"א ס"י נ"ו). אותו יהודי עלה על אוניה במטרה להפליג לארצות הברית של אמריקה ולהשתקע בקרבה. במהלך ההפלגה הארוכה, עגנה האוניה בנמל "מרשייל" - מרסיי, אשר בצרפת והנה הוא נוכח, כי חג הפסח יעבור עליו בצרפת. שאלתו היא, כדלהלן.

כידוע, בן ארץ ישראל היוצא לביקור בחוץ לארץ, ממשך לנהוג את מנהגי ארץ ישראל. עליו להניח תפילין ביום טוב שני, להתפלל תפילות של חול, רק שאינו עושה מלאכה בפרהסיא.

מצד אחד, שוטח הנוסע את שאלתו, יצאתי מארץ ישראל על מנת להשתקע בחוץ לארץ, ואם כן, יתכן שאני כבר לא נחשב תושב ארץ ישראל וחייב אני ביום טוב שני של גלויות ככל יהודי תושב חוץ לארץ. מצד שני, יתכן שעד שלא אגיע לארצות הברית, שם ברצוני להשתקע, עדיין אני נחשב תושב ארץ ישראל וככזה, איני צריך לשמור על יום טוב שני של גלויות.

לעילוי נשמת מרת שושנה חיה בן משיח ע"ה בת רבקה ע"ה נלב"ע ו' אדר תשמ"ו ת.נ.צ.ב.ה. הונצחה ע"י בנה ידידו הר"ר מנחם זליה בן משיח שיחי - סביון

לעילוי נשמת הר"ר יהודה אריה מרגלית ז"ל נלב"ע א' אדר תשפ"ו ומרת מרים מרגלית ע"ה ת.נ.צ.ב.ה. הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת הר"ר מולה רחמים סולימני ז"ל מהעיר כרמון - בן הר"ר משה טוביה ז"ל נלב"ע ח' אדר תשל"ד ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י בנו ידידו ד"ר דוד סולימני שיחי - פי"ת

לעילוי נשמת סבי הר"ר יהודה אליעזר אייפרמן ז"ל ב"ר יוסף ז"ל נלב"ע ד' אדר ב' תשנ"ב ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י נכדו ובני משפחתו שיחיו

לעילוי נשמת הר"ר אורי פייביש טאובר ז"ל ב"ר אליעזר ז"ל נלב"ע ז' באדר ב' תש"ל ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י ידידו משפ' פריד שיחי-גבעת שמואל, ומשפ' טאובר שיחי-ת"א, אלעד

גם אתה יכול להנציח את יקירך בנסרות הפיחודות שבחוצות פאורות הדף היומי התקשר עוד היום להנצחה בס' שקלים - יומא הוצאת לאור עולם לפרטים: 03-6164725 (שלושה ספר - 109 ש"ח)

נותרו מס' תאריכים מנויים למסכת שקלים כ"ב, כ"ה, כ"ז, כ"ט, א"ד תשס"ו א"ד, ה' ס' סיון תשס"ו

גם אתה יכול להנציח את יקירך

הדף שלך לנצח

לעילוי נשמת

מרת **מלכה זוגרי** ע"ה

בת שקופה ז"ל ליום השלושים לפטירתה

נלב"ע ד' שבט תשס"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י בנה ידידנו הר"ר יגאל
זוגרי ובי"ב שיחיו מעלה - לבונה

הופיע!

תקליטור מאורות הש"ס
על מסכת פסחים דף לב' - סא'
לצפייה במחשב + MP3

Français

עברית

בישראל: 1-700-500-151

ירושלים: רח' שרי ישראל 14
02-5003882In U.S.A.: 1888 5MEOROT
(1888 563 6768)

In France:

01.42.41.14.01

חדש!

שאלה יפה.
ובכן, בסוגיות הנלמדות השבוע, אנו נחשפים לשני מעשים הנראים כסותרים זה את זה.
בדף נא/א מספר רבה בר בר חנה, בן ארץ ישראל, כי גם בהגיעו לבבל, ממשיך הוא
במנהג בני ארץ ישראל שלא נמנעו מאכילת מאכל מסויים, שבני בבל נמנעים מאכילתו
מפני שנוהגים בו איסור. הגמרא מסבירה, כי מאחר שביקר בבבל שלא על מנת
להשתקע בה, אינו חייב במנהגי המקום, ורק בפרהסיא לא יפירם.
לעומת זאת בדף נא/ב-נב/א מסופר, כי רב ספרא, שהיה בן ארץ ישראל שאל את אביי,
הרשאי הוא לנהוג בבבל כבני ארץ ישראל לגבי יום טוב שני של גלויות, ואביי השיב לו,
כי כל עוד שוהה הוא בעיר ולא במדבר, עליו לנהוג כמנהג המקום.
בעלי התוספות (ד"ה "ביישוב") כבר עומדים על סתירה זו, מדוע לרבה בר בר חנה הותר
להפר את מנהגי המקום בצנעה, לא כן לרב ספרא?
ה"חתם סופר" זצ"ל מסביר, כי רבה בר בר חנה התעתד לחזור לארץ ישראל ואילו רב
ספרא ביקש להשתקע בחו"ל, אך לא במקום בו שהה עתה, אלא הוא רצה להמשיך
למקום אחר, בדיוק כיהודי נשוא מאמרנו. מאחר שרב ספרא עזב את ארץ ישראל
שלא על מנת לחזור אליה, כבר אין לו דין והגדרה של בן ארץ ישראל.
מהי, איפוא, הגדרתו של רב ספרא? בן ארץ ישראל - אינו. להשתקע בחו"ל - עדיין לא
השתקע. לפיכך הורה לו אביי, חלות עליו כל החומרות. עד שלא ישתקע, חומרות ארץ
ישראל עליו ואם בנתיים הוא שוהה בעיר בחו"ל, עליו להחמיר גם כמותם. אם יצא
למדבר - אין חלים עליו מנהגי המקום, ורק דיני ארץ ישראל עליו. (עיי"ש שהוכיח, כי כן דעת
הרמב"ם). ה"חתם סופר" מסיים, כי "כן נראה לי נכון לדינא".
נמצא, איפוא, כי להכרעת ה"חתם סופר", דינו של יהודי זה מפורש בגמרא... עליו
להניח תפילין כבן ארץ ישראל, אך להמנע מכל מלאכה, גם בצנעה.
אולם, הגר"ב שטרן זצ"ל, בעל "בצל החכמה" מוכיח, כי דעה זו אינה מוסכמת
באחרונים (עיי"ש מה שהביא להוכיח מהש"ך ועוד), והוא מסיים את תשובתו הארוכה, כי
מאחר שיש בזה מחלוקת הפוסקים, עליו לנהוג יום טוב שני של גלויות לכל פרטיו, כמו
היה בכוננתו להשתקע במרסיי (עיי"ש, בס"ל ל"ח בטעם הדבר).

מאורות הדף היומי נראה אחרת

חדש
ממאורות

מהיום, קל למצוא 'ווארט' טוב

הופיע כרך ד'

מתוך סדרת הספרים המאגדים את עלוני מאורות השבועיים.

מקבץ נרחב, אנציקלופדיה מרתקת של פנינים ומאמרים שהתפרסמו
במסגרת עלוני 'מאורות הדף היומי' על מסכתות: פנונדיק, סכות,
שכועות, עבודה זרה ותורות, מסודרים במפתחות ע"פ נושאים,
פרשיות השבוע ודפי התלמוד, לנחותך, בספר מהודר אחד.

לפרטים והזמנות: 1-700-500-151

מבצע!
280
לכל הסדרה
כולל משלוח

מפתחות
בסידור מיוחד
לקישור מזה
לכל עניין

מוקדי הפצה: משרדי מאורות - בני ברק; וגמן 1 פינת חתם סופר 5. ירושלים: שרי ישראל 14. אשדוד: רבא 5. רכסים: הוורדים 5. הפצה ראשית פלדהיים

למוניים, תרומות והנצחות ובכל ענין
טל. 03-6160657כתובת המערכת: רח' הרב וגמן 1 (פינת חתם סופר 5) ת.ד. 471 בני ברק טל. 03-6164725 פקס. 03-7601020
למני ברואי אלקטרוני: meorot@meorot.co.il